

El divendres 25 de juliol es compliran els 25 anys de l'ocupació pacífica per part dels ecologistes als Aiguamolls de l'Empordà.

PER JOSEP M. BERNILS I MACH

25 anys de l'ocupació pacífica als Aiguamolls

El proper divendres, dia 25 de juliol, es compliran vint-i-cinc anys de l'ocupació pacífica dels Aiguamolls de l'Empordà per part d'un grup de naturalistes que protestaven en contra del projecte d'una empresa privada que tractava d'urbanitzar tota aquella zona. Era la segona vegada que aquells joves es manifestaven públicament però arran d'aquesta es van iniciar els tràmits per la salvació del Parc Natural dels Aiguamolls, amb la posterior Llei de protecció de la zona.

Tots aquests tràmits són rememorats en el magnífic llibre que fa una setmanes es va editar sobre els Aiguamolls de l'Empordà, amb aquest mateix títol, en el qual es poden llegir diversos escrits i admirar 89 fotografies inèdites i històriques dels anys 1910 al 1960 sobre la pagèsia dels cortals i el cultiu de l'arròs, de Jordi Sargatal, que fou director del Parc del 1884 al 1998, i 9 fotos artístiques i 30 pintures de Lluís Roura que presenten diverses vistes pictòriques sobre diferents hàbitats i paisatges del parc.

Mitjançant aquestes fotografies històriques es curiós veure com aquelles terres estaven plenes d'aiguamolls que sorgien a la planúria al·luvial i que en bona part de les quals els pagesos hi cultivaven arròs, entremig de nombrosos cortals.

Els Aiguamolls de l'Empordà, també anomenades llacunes o aiguallèixos, figuren en les dades més reculades de la història de la comarca. En un dels plànols més antics de la comarca, datat del 1603, es dibuixa perfectament l'estany de Castelló que aleshores era 4 vegades més gran que el de Canet, a la comarca fronterera francesa de Salses, es calculava que ocupava unes 2000 hectàrees. Aquelles zones humides se les coneixia com els estanys i les closos. Per alguns era una zona d'aigües malsanes i nius de paparres i de mosquits que era mal vista per considerar-la insalubre i propulsora de malalties com el paludisme i la malària. En alguns terrenys s'hi havia cultivat l'arròs, una espècie ja esmentada en el XVII, i que fou prohibida després en el 1838 per ordre del govern civil en considerar que provocaven les febres palúdiques. Tornà a plantar-se'n el 1909 i finalment va desaparèixer el 1968.

A la dècada dels anys 1960/70 a la comarca empordanesa s'havia des-

Protestes. Una imatge amb el bíbleg Jordi Sargatal que va participar activament en les protestes.

Manifestació. Una de les pancartes reivindicatives de les protestes.

pertat un espectacular increment de les urbanitzacions a les zones costaneres. El 1964 ja s'havia iniciat la macro urbanització d'Empuriabrava. Una alta empresa anomenada Port Llevant, que estava propulsada pel Banc Catalán de Desarrollo, havia començat l'expedient per urbanitzar també tota la zona lateral que estava ocupada pels antics aiguamolls amb un projecte que li havia estat aprovat per la Comissió Provincial d'Urbanisme. Ocupaven 525 hectàrees entre les desembocadures

del riu Muga i Fluvià i permetia la construcció de pisos i segones residències que van albergar 65.000 persones. Amb aquell projecte desapareixien els ocells i la fauna del sector.

Un grup de joves ecologistes va comprendre que això representava la total destrucció d'aquella zona naturalista i amb l'eslògan de «Salvem l'Empordà» va iniciar accions públiques per a la seva salvació. El 15 de setembre del 1972 un decret del Ministeri d'Educació i Ciència va de-

clarar aquella zona com a *Paraje Pintoresco*. Segons els ecologistes aquest decret va permetre posteriorment entorpir la urbanització de Port Llevant.

En el mes de novembre del 1976 es va crear el Grup de Defensa dels Aiguamolls Empordanesos que va organitzar diversos debats, trobades i exposicions. El 21 de març següent va trametre un document als organismes oficials demanant la paralització dels plans d'urbanització que afectaven els aiguamolls.

A l'estiu del 1977 l'empresa Port Llevant va començar els moviments de terres a la zona a urbanitzar. A la seva vista, el 14 d'agost el grup ecologista va decidir iniciar la primera ocupació. Les obres es van aturar de seguida ja que l'ocupació va durar fins el 17 de setembre, en què els naturalistes es van retirar.

La denúncia del grup va promoure una ordre de la Direcció General del Patrimoni Artístic i Cultural, ordenant el 12 de juliol la paralització de les obres, perquè s'actuava en un paratge declarar pintoresc sense haver demanat el permís, però el 30 del mateix mes es donava el permís a Port Llevant indicant que les obres no afectaven al paratge pintoresc. Es feren noves gestions i poc després es tornaven a paralitzar per autoritzar-

se de nou al novembre.

Els ecologistes van decidir una nova actuació. El dia 25 de juliol de 1978, un dimarts i festiu, el grup va convocar la segona ocupació pacífica en considerar que les accions legals no tenien efectivitat. En total eren 14 participants el primer dia. Al cap de setmana van arribar a 200 persones.

El grup naturalista va col·locar-se a l'inici del sector i va aturar 8 camions i l'excavadora que treballaven a la zona. Tot seguit l'encarregat de l'obra va avisar la comandància de la guàrdia civil. Allà el grup ecologista els va informar que amb aquella urbanització intentaven destruir una zona d'alt valor, reconegut per l'Estat en el 1972 com a *Paraje Pintoresco* i que no marxarien d'allà fins que no rebessin resposta del president. El cap de la força va demanar instruccions al governador civil que va ordenar protegir el grup ecologista dels possibles atropellaments per part de l'empresa, fins a obtenir permís del govern central. Es van parar les màquines i un cordó de guardies es va situar entre obrers i joves. Al cap de pocs dies l'empresa va envoltar-los de purins de por perquè la pudor els fes marxar i després va enviar un notari que va aixecar acta de l'ocupació mentre seguïen les diligències oficials.

El 18 d'agost del 1978 una ordre del Ministeri de Cultura va tornar a paralitzar les obres de Port Llevant i passà l'afar a la Generalitat de Catalunya que el 8 de setembre va encarregar un informe tècnic i jurídic de la zona llacuna entre la Muga i el Fluvià per jutjar la conveniència de conservar l'esmentada zona. El 6 de novembre l'informe, per unanimitat, va establir que la zona tenia un gran interès ecològic i que mereixia ser protegida. Quedava invàlid el Pla de Port Llevant.

El 29 de novembre del 1980 es va constituir formalment l'Assemblea Fundacional del Parc amb 60 socis. Encara hi havia problemes amb l'empresa Port Llevant fins que el 26 d'octubre de l'any següent la Generalitat va suspendre la vigència del pla urbanístic d'aquella societat. Finalment el 13 d'octubre del 1983 el Parlament de Catalunya aprovava la Llei que declarava la zona de paratge natural d'interès nacional i de reserves integrals zoològiques i botàniques dels Aiguamolls de l'Empordà. S'havia salvat tot el paratge natural.